

MEMO aan Raad

Aan : De raad van gemeente Noordoostpolder
Van : College van burgemeester en wethouders
Datum : 31 oktober 2017
Onderwerp : **Samenwerken in de regio Zwolle: de stand van zaken**

Beleidsreferentie

In de commissievergadering van juni 2017 heeft wethouder Wijnants u een notitie toegezegd over de samenwerking in de Regio Zwolle, met een beschrijving van de huidige inspanningen én resultaten van de regionale samenwerking, zowel bestuurlijk, als de deelname aan Kennispoort door onze ondernemers.

*In de Perspectiefnota 2018-2022 staat over regionale samenwerking:
'Ons beleid is erop gericht over de gemeentegrenzen heen te kijken, onder andere binnen het samenwerkingsverband Regio Zwolle. De actualiteit en economische kansen bepalen de agenda binnen deze samenwerking. We willen deze kansen (nog) beter benutten. Het vliegveld Lelystad is een goed voorbeeld: wij sluiten aan bij een regionaal initiatief om de economische effecten van de luchthaven in beeld te brengen.'*

In het coalitieakkoord staat over samenwerking: 'Door samen te werken met andere gemeenten kun je meer bereiken dan alleen.'

Inleiding

Sinds 2011 is gemeente Noordoostpolder aangesloten bij de bestuurlijke samenwerking in de Regio Zwolle.

Uit de raadsvragen rond de behandeling van de perspectiefnota blijkt betrokkenheid bij regionale samenwerking. Dat is goed. Want als gemeente kunnen we veel alleen, maar samen komen we verder.

Samenwerking staat of valt met betrokkenheid van alle partijen. Toekijken vanaf de zijlijn is voor sommige onderwerpen voldoende, maar creëert geen meerwaarde. Als gemeente zoeken we dan ook steeds naar de balans: hoeveel tijd en geld steken we in de samenwerking en hoe kunnen we bijdragen aan het succes van regionale ontwikkeling?

In dit memo schetsen we hoe de samenwerking anno 2017 eruit ziet, welke ontwikkelingen er zijn en welke financiële gevolgen dat heeft. Het memo biedt tenslotte een aanzet tot de overdracht van dit dossier aan de nieuwe gemeenteraad.

Het memo gaat achtereenvolgens in op:

1. Schets van de samenwerking (bestuurlijk, Economic Board Regio Zwolle en Kennispoort en de andere clusters)
2. De recente onderzoeken (Kracht van Oost, Proeftuinen) en de daaruit volgende strategische agendavorming
3. De veranderende financiële bijdrage
4. De vervolgstappen en links naar relevante publicaties.

1- Schets van de samenwerking

Allereerst: als gemeente werken we op allerlei manieren samen. Niet alleen formeel, maar ook informeel. Regio Zwolle is één van de kleuren op het doek. Onze geografische ligging tussen west, oost en noord verbreedt onze mogelijkheden, en die van onze inwoners en ondernemers. Dat is een kans die we met beide handen aangrijpen.

Regio Zwolle kent meerdere vormen van samenwerking. De belangrijkste zijn: de bestuurlijke samenwerking, de economic board en Kennispoort en de andere kennisclusters. In bijlage 1 zijn ook de andere samenwerkingen binnen de regio in beeld gebracht.

Bestuurlijke samenwerking in Regio Zwolle

De Regio Zwolle is een licht en flexibel bestuurlijk samenwerkingsverband van 20 gemeenten en 4 provincies. Ongeveer 5 maal per jaar ontmoeten de burgemeesters en commissarissen of gedeputeerden van de 20 regiogemeenten elkaar. Ook de wethouders Economische zaken hebben regelmatig overleg. Beide overleggen worden voorbereid door ambtenaren van de 20 gemeenten en provincies. Vaak gaat het om mensen vanuit de afdelingen ruimte of economie.

De afgelopen jaren heeft deze samenwerking een natuurlijk groeiproces doorgemaakt. Was de oriëntatie in eerste instantie vooral economisch, nu wordt hij steeds breder. Zo worden ook onderwerpen als bereikbaarheid, duurzaamheid, human capital en de invoering van de Omgevingswet regionaal besproken en vooral aangepakt.

Binnen Regio Zwolle wordt steeds gezocht naar de beste balans tussen een sterke organisatie en de meerwaarde voor de individuele gemeenten en provincies. De term: 'coalition of the willing' vat de samenwerking het meest doeltreffend samen. Waar nuttig, zoeken de partijen intensievere samenwerking, rond thema's. Voorbeelden van dat soort thema's zijn vrijetijdseconomie, e-commerce en ondernemersdienstverlening. Deze onderwerpen zijn belegd bij een gemeente die voortrekker wil zijn. De portefeuillehouder koppelt in de algemene vergadering de bevindingen van de samenwerking terug.

Noordoostpolder is op dit moment betrokken bij het thema 'Ondernemersdienstverlening'. Wethouder Wijnants is bovendien lid van de Marketing Board, die zich bezighoudt met de profilering van Regio Zwolle.

Twee maal per jaar is er een Regio Zwolle Dag in één van de deelnemende gemeenten. Genodigden uit gemeenten, provincies, onderwijsinstellingen, ondernemingen en maatschappelijke organisaties krijgen een programma aangeboden met lezingen, werkbezoeken of workshops. In juni 2015 organiseerden Urk en Noordoostpolder samen de Regio Zwolle Dag. Tijdens 7 werkbezoeken konden ons lokale bedrijfsleven zich breed presenteren.

Economic Board Regio Zwolle

De Economic Board Regio Zwolle (EBRZ) bestaat uit 14 leden: ondernemers, onderwijsinstellingen en overheid. Samen jagen ze de economische ontwikkeling van de regio aan, vooral op het gebied van innovatie, human capital en internationalisering. In de Economic Board wordt de gezamenlijke economische agenda afgestemd.

Op 16 maart 2017 heeft u, samen met de gemeenteraad van Urk een presentatie gekregen van de Economic Board.

Leden van de Economic Board houden contact met de kennisclusters van de Regio Zwolle: Kennispoort, Health and Innovation Park, Agri & Foodinnovatiecluster en het Polymer Science Park.

Kennispoort

Kennispoort is letterlijk de poort naar kennis, voor ondernemers met een innovatievraag. Als gemeente besteden we regelmatig aandacht aan de mogelijkheden die Kennispoort biedt aan individuele ondernemers. Met resultaat. Alleen al in 2016 zijn 16 ondernemers uit Noordoostpolder geholpen met begeleidingstrajecten door Kennispoort. Mooie voorbeelden zijn AW Materieel en Tolsma Techniek. De begeleiding bestaat uit trajecten waarin de innovatie-adviseurs van Kennispoort ondernemers adviseren, maar vooral in contact brengen met kennisinstellingen, andere ondernemers en financieringsmogelijkheden.

Door onze deelname aan Regio Zwolle betalen we mee aan Kennispoort. En daarmee regelen we de toegang voor onze ondernemers tot de diensten van Kennispoort. Ondernemers kunnen kiezen uit de regelingen die de provincie Flevoland (en OMFL) aanbiedt, of de trajecten van Kennispoort.

De adviseurs van Kennispoort zijn regelmatig te vinden bij ondernemersbijeenkomsten, zoals die van de OVG en BAN.

Polymer Science Park

Het Polymer Science Park is het innovatiecentrum voor de kunststoftechnologie. Het cluster zorgt voor kennisoverdracht, faciliteert projecten en voert ze ook zelf uit. Ook biedt Polymer Science Park een (leer)plek aan studenten en starters. Daarbij wordt ingespeeld op actuele en nieuwe ontwikkelingen zoals duurzaamheid en smart technology.

Het Polymer Science Park is gevestigd in Zwolle. Gemeente Zwolle en Provincie Overijssel zijn lid van het cluster, verder bestaat het helemaal uit bedrijven uit de kunststofsector en onderwijsinstellingen.

CompoWorld heeft regelmatig contact met het Polymer Science Park over kansen voor de toepassing van kunststoffen.

Agri & Food innovatiecluster

Het Agri & Foodinnovatiecluster van Regio Zwolle is een cluster in wording. Zeer recent heeft de huidige trekker van dit cluster, burgemeester Aat de Jonge van Dronten, de nieuwe koers van het cluster gepresenteerd. In het wethouders EZ-overleg van 2 november wordt de koers ook besproken, om te peilen hoe de belangstelling vanuit andere gemeenten is. Deelnemers zijn op dit moment de gemeenten Hardenberg, Dronten, De Wolden en Raalte.

Noordoostpolder heeft begin dit jaar aangegeven wel projectmatig bij te willen dragen, maar niet als vaste deelnemende gemeente. Dit omdat ons 'eigen' Agrofoodcluster precies aansluit bij het profiel van de agrarische ondernemers in Noordoostpolder, terwijl het Agri & Foodinnovatiecluster tot nu toe meer gericht is op thema's die minder passend zijn in Noordoostpolder, zoals als melkveehouderij en mest. Bovendien is het cluster in Noordoostpolder (en omgeving) ondernemersgedreven, en steeds minder afhankelijk van overheidssubsidie.

Uiteindelijk geldt ook voor agrofood dat samen meer bereikt kan worden. Daar waar het Agrofoodcluster, of individuele ondernemers kunnen en willen aansluiten bij projecten in het Agri & Foodinnovatiecluster, verdient dat de voorkeur. Een eventuele gemeentelijke bijdrage zal per project worden afgewogen.

De ontwikkeling naar een zelfstandig innovatiecluster voor Regio Zwolle willen we, samen met 'ons eigen' Agrofoodcluster, nauwlettend in de gaten houden, om ook op dit gebied de kansen voor onze ondernemers maximaal te benutten.

Zo wordt er nu door ondernemers uit Noordoostpolder gewerkt aan een innovatie- en financieringsproject: het Platform Future Food Production. Het zou mooi zijn om dit te verbreden naar een regionaal initiatief.

Health Innovation Park

Het Health Innovation Park helpt zorgaanbieders, ondernemers, kennisinstellingen en zorgverzekeraars bij het schrijven van een businessplan, zoeken naar financiering, introductie in netwerken en ontwikkelen van een proof of concept. Individuele gemeenten zijn geen lid van het HIP, de aangesloten leden zijn ondernemingen, financiers en onderwijsinstellingen.

De innovatiecases die binnen het HIP worden uitgevoerd zijn interessant voor Noordoostpolder, bijvoorbeeld waar het gaat om het verlenen van zorg aan huis. Via de website: healtinnovationpark.nl kunt u zich abonneren op een nieuwsbrief.

2- Recente onderzoeken en de daaruit volgende agendavorming

De Kracht van Oost: aantrekkingskracht van de stad

In 2016 is in opdracht van de provincies Overijssel en Gelderland het onderzoek 'de Kracht van Oost-Nederland' uitgevoerd. Op 6 december 2016 zijn de uitkomsten gepresenteerd tijdens een congres.

Bevindingen over de economische situatie in Oost-Nederland zijn:

- Kleine bedrijven met hechte wortels in samenleving
- HBO-economie, gericht op toepassing van kennis
- Regio kan aansluiten op Randstadzone
- Vestigingsoverschot hoger opgeleiden
- Gunstige regionale omstandigheden maar ongunstige sectorsamenstelling
- Kwetsbaar in kredietcrisis
- Weinig stars (Zorg en NUTS)
- Groei zat in dienstensector

Oost-Nederland klinkt ver weg. Toch bleek uit het onderzoek dat Flevoland grotendeels valt onder het zogenaamde 'Daily Urban System' van Zwolle. Inwoners, ondernemers en onderwijsinstellingen zijn dus gericht op de stad Zwolle. Onderaan dit memo vindt u een link naar het onderzoeksrapport.

De gerichtheid op Zwolle staat los van de bestuurlijke samenwerking, het is een gegeven. Overigens bleek deze natuurlijke oriëntatie richting Overijssel ook al tijdens de gesprekken die we in 2012 voerden met onze inwoners, over de mogelijke vorming van landsdelen. De Kracht van Oost-Nederland bevestigt dat beeld nog eens.

De regio Zwolle investeert in het betrekken van de provincie Flevoland bij de regio. De gemeenten Noordoostpolder, Urk en Dronten maken deel uit van Regio Zwolle. De zuidelijke gemeenten zijn meer georiënteerd op de Veluwe en de MRA-regio (Metropool Regio Amsterdam). Het is aan de provincie hoe zij enerzijds gebruik maken van de bestaande structuren en anderzijds een eigen beleid voeren. De regio Zwolle spreekt hierover over met de gedeputeerden van alle vier provincies: Overijssel, Drenthe, Gelderland en Flevoland.

Dat die gesprekken vruchten afwerpen is ook te zien in het concept Omgevingsvisie van Flevoland. In de opgave 'Regionale Kracht' staat de volgende passage.

Ambitie

In 2030 en verder heeft Flevoland een aantal voorzieningen dat op bovenregionaal niveau van excellente kwaliteit is. Voorzieningen met een aantrekkingskracht en een reputatie die over de provinciegrenzen heen gaan. Het gaat onder meer om Lelystad Airport, excellente woonmilieus in Almere en Lelystad, prachtige groenblauwe natuur- en recreatiegebieden langs de waterrijke randen van de polder en de toplandbouw. Grotendeels zijn dit ook de oorspronkelijke krachten van Flevoland. De polder is ingericht voor landbouw, wonen en recreatie met een bovenlokale betekenis. Met deze ambitie geven we een eigentijds vervolg aan deze oorspronkelijke opzet van Flevoland. De economische krachten van de Noordelijke Randstad (Amsterdam, Utrecht en Gooi) en Zwolle strekken – onder andere via corridor- en knooppuntontwikkeling – steeds verder en intensiever de polder in. Flevoland is optimaal aangesloten op de diverse (infrastructurele) netwerken. Hiermee wordt onze positie in de netwerken versterkt en daarmee de positie van de Flevolander.

bron: concept Omgevingsvisie Provincie Flevoland

Proeftuin 'Maak verschil'

Het Rijk (ministeries van Binnenlandse Zaken, Economische Zaken en Infrastructuur en Milieu), de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en het Interprovinciaal Overleg (IPO) hebben met het programma 'Proeftuinen Maak Verschil' als gezamenlijke overheid de praktijk benut om inzicht te krijgen hoe regionale samenwerking kan bijdragen aan economische groei.

In zogenoemde proeftuinen is samen met bestaande regionaal economische samenwerkingsverbanden onder andere gekeken naar hoe wetgeving meer ruimte kan bieden, hoe financiering beter kan aansluiten op regionale ontwikkelingen en welke vaardigheden publieke professionals nodig hebben om in een regio te opereren.

De regio's die de Proeftuinen hebben gevormd zijn Metropoolregio Amsterdam en de regio Eindhoven voor diverse internationale opgaven, Zwolle en Drechtsteden ieder vanuit hun eigen governance-opgave, Noordoost Fryslân die te maken heeft met de gevolgen van bevolkingsdaling en aansluiting zoekt bij andere samenwerkingsverbanden en Zeeland dat de regionale economische structuur en werkgelegenheid wil versterken.

De proeftuinperiode startte eind juni 2016 en werd eind maart 2017 afgesloten. Regio Zwolle kiest voor een tweede fase van de proeftuin met het uitwerken van de aanbevelingen uit de eindrapportage: 'Stap over je eigen grens'. Er zijn inmiddels vier projectlijnen opgezet: Integrale agenda; Werkwijze en capaciteit; Betrokkenheid/mens in de regio; Responsiviteit en financiën.

Elke projectlijn heeft een stuurgroep (bestuurlijk) met een bestuurlijk trekker en een procesteam (ambtelijk) met een ambtelijk trekker. Elke projectlijn maakt een opdrachtuitwerking met het gewenste eindresultaat.

Oplevering van de eindresultaten zal plaatsvinden ruim voor de gemeenteraadsverkiezingen. De gezamenlijke uitwerking van de aanbevelingen kan een plaats krijgen in de eerstvolgende voorjaarsnota's en collegeprogramma's.

Op dit moment is Noordoostpolder niet actief aangesloten bij één van de vier projectlijnen. Dit heeft vooral te maken met het gebrek aan ambtelijke capaciteit. Wel profiteren we van de uitkomsten.

Naar een gezamenlijke, strategische agenda

Een lichte, flexibele samenwerking betekent dat er ook makkelijk zijwegen worden ingeslagen. De afgelopen zes jaren zijn er allerlei initiatieven en overlegvormen ontstaan, die inhoudelijk nuttig zijn, maar niet altijd samenhang vertonen. Daarom is dit jaar besloten om te werken vanuit een gezamenlijke, regionale agenda.

De bevindingen uit de Kracht van Oost en de ervaringen uit de Proeftuinen bieden een goede basis voor de vorming van deze agenda.

Samen met de Economic Board wordt in de Regio Zwolle tot 2020 ingezet op de volgende thema's:

- Innovatie en vernieuwend ondernemerschap
- Kunststoffen, Health, Agro & Food
- Menselijk kapitaal
- Internationalisering
- Ruimte voor nieuwe cross-over thema's tussen de kennisclusters

Het zijn allemaal thema's die voor Noordoostpolder ook van belang zijn. Bijvoorbeeld omdat ze ondernemers kunnen helpen aan goed, gekwalificeerd personeel. En aan hulp bij innoveren of internationaal ondernemen.

3- De veranderende financiële bijdrage

Deelname aan de Regio Zwolle kost naast inzet in uren ook geld. Met de gezamenlijke bijdragen van alle deelnemers laat de regio onderzoek doen, worden de medewerkers van het programmabureau Regio Zwolle en Kennispoort (deels) betaald en worden bijeenkomsten georganiseerd.

Op dit moment draagt Noordoostpolder jaarlijks €46.000 bij aan Regio Zwolle. Dat bedrag regelt ook de toegang voor onze ondernemers tot Kennispoort.

Recent heeft de regio Zwolle alle gemeenten gevraagd om een extra financiële bijdrage voor de jaren 2018 en 2019. Voor Noordoostpolder gaat het om een extra bedrag van €10.580. De situatie wijzigt omdat het samenwerkingsverband Zwolle Kampen Netwerkstad (ZKN) ophoudt te bestaan. Tot nu toe betaalde deze samenwerking fors mee aan de Regio Zwolle.

Bijdrage kan nog uit bestaande budgetten

De periode 2018 – 2019 wordt gebruikt om financiering van Regio Zwolle onder de loep te nemen en een nieuw, structureel voorstel te doen aan de deelnemende gemeenten en provincies.

De verhoogde bijdrage van € 56.580 voor 2018 en 2019 kan worden opgevangen binnen de bestaande middelen voor acquisitie en promotie.

Mocht de financiële bijdrage met ingang van 2020 wezenlijk veranderen, wordt te zijner tijd een voorstel aan u voorgelegd.

4- Vervolgstappen

In 2015 hebt u een evaluatie ontvangen over de regionale samenwerking. Daarin stond de constatering dat het effect van samenwerking niet direct meetbaar is. Dit is in twee jaar niet gewijzigd, en zal ook niet wijzigen.

Het resultaat van bestuurlijke samenwerking in de regio is niet uit te drukken in geld, maar uit zich wel in een sterk netwerk en gezamenlijk kunnen optrekken in dossiers die de gemeentegrenzen overstijgen. Het college en de ambtelijke organisatie hechten zeer aan de samenwerking met collega's in de wijde omgeving. Daarom blijven we graag investeren in de kracht van de regio, rond thema's als werkgelegenheid en bereikbaarheid en de gezamenlijke lobby richting Den Haag en Brussel.

Een mooi voorbeeld is de recente deelname aan de 'Week van de Europese Regio's'. Samen met collega's uit de regio Zwolle ontmoetten we als gemeente zeer veel kamerleden, europarlementariërs en ambtenaren. Deze ontmoetingen en kennisuitwisseling zijn zeer waardevol, en voor een individuele gemeente nauwelijks te realiseren.

Uit de raadsvragen van de afgelopen maanden blijkt onbekendheid met de samenwerking binnen Regio Zwolle, bijvoorbeeld over het verschil tussen Regio Zwolle, Kennispoort en het Agri & Foodinnovatiecluster. Wij hopen dat dit memo bijdraagt aan de kennis over de regionale samenwerking.

Hoe nu verder: informeren en discussiëren

Als vervolgstap stelt het college u graag voor om de leden van de raadscommissie BFE ieder half jaar actief te informeren over de ontwikkelingen in de samenwerking. Tijdens die bijeenkomsten wil het college graag met u het gesprek voeren over de onderwerpen die wat u betreft meer regionaal uitgediept kunnen worden: 'Wat kunnen we brengen en wat kunnen we halen?'

Daarnaast krijgt iedere fractie in het voorjaar van 2018 de beschikking over relevante stukken over de Regio Zwolle, zodat de kennis kan worden overgedragen aan eventuele nieuwe raadsleden.

Meer informatie

Als bijlagen bij deze memo treft u aan:

- Illustratie over de samenwerking in Regio Zwolle (verseon 519610)
- Link naar eindrapportage 'Proeftuinen Maak Verschil' van Regio Zwolle
<https://proeftuinenmaakverschil.nl/groups/profile/45514942/regio-zwolle>
- Link naar een webpagina over de 'Kracht van Oost', met de mogelijkheid om het onderzoeksrapport te downloaden
<http://www.overijssel.nl/actueel/overijsselse/kracht-oost-nl/>
- Link naar Jaarverslag 2016 van de Regio Zwolle
<http://regiozwolle.info/wp-content/uploads/2017/03/Jaarverslag-2016-def.pdf>